

BUITEN

17^E JAARGANG N^O. 8.

ZATERDAG 24 FEBRUARI 1923.

Foto C. Steenbergh.

WATERTJE LANGS DE GEBOUWEN VAN HET VOORMALIGE VROUWENKLOOSTER
AAN DE JERUZALEMSTRAAT TE GOUDA.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

HET HUIS MET DEN BRONZEN KLOPPER, UIT HET ENGELSCHE, DOOR WILLIAM LE QUEUX (8)	BLZ. 86
ONZE KAMERPLANTEN, DOOR N. V.	87
GOUDA, DOOR MR. A. LOOSJES, GEÏLLUSTR. BLZ. 85, 88—92	
VASTENAVOND, DOOR JOB STEYNEN.	BLZ. 90
DE KWARTELKONING, DOOR J. VIJVERBERG, GEÏLL. BLZ. 92—93	
HET HUIS TE WERVE, DOOR RO VAN OVEN, GEÏLL.	93—95
IN EEN JAPANSCHEN TUIN (3), DOOR LAFADIO HEARN	
VERTAALD DOOR HENRI POLAK.	BLZ. 95
ROOS „MODESTY” ILLUSTRATIE	96
ONTVANGEN BOEKEN, ENZ.	96

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

Het huis met den bronzen klopper

8) door WILLIAM LE QUEUX.

ALLES was verdwenen en de kast was weer gesloten en de sleutel weer in het kleine zakje gelegd, dat Jessica op haar lichaam verborgen bij zich droeg. Tenzij een valsche sleutel was gebruikt, wat niet waarschijnlijk was. Mrs. Mervyn Robertson was wanhopig; maar ze hield zich merkwaardig kalm. Juist op dat oogenblik kwam John met eenige brieven de kamer in. „Welnu, wat moet ik nu doen?” vroeg zij Stapleton op haar gewonen toon. „Wij kunnen niet beter doen dan het Metropolitan detective-bureau raadplegen,” antwoordde hij. „Als zij ons niet kunnen helpen, geloof ik niet, dat iemand dat kan. Weet je de nummers der bankbiljetten?” „Neen”. „In ieder geval kan het bureau misschien de parels terugvinden. Er zijn maar weinig plaatsen in Engeland of op het vasteland, waar men zulke parels zou kunnen verkoopen, en Stothert vertelde me nog onlangs dat hij de adressen kent van al de helers, zoowel hier te lande als in het buitenland.” „Laten wij eerst eens naar Archie gaan,” sprak zij, opstaand. „Je zei, dat hij waarschijnlijk een heelen dag thuis zou blijven”. Maar juist op dat oogenblik ging de deur open en kondigde de bediende aan: „Kapitein Preston en Mr. Blenkiron.” Mrs. Jessica beet zich op de lippen. Maar toen de bezoekers binnen kwamen, ontving zij ze met haar innemendsten glimlach. „Ik ben blij u weer eens te zien,” riep zij uit. „Geen vijf minuten geleden sprak Mr. Stapleton nog van u, en ik vroeg waar ge toch waart — ik dacht dat u de stad uit was.” „Ik ben zelden in de stad,” zei Blenkiron. „U weet, dat ik buiten woon.” „Inderdaad. Maar gij, Kapitein Preston. Ik zie u nooit ergens, woont u in de stad?” „Ja, maar ik ga weinig uit; mijn been belet mij dat. Maar daar wij juist hier langs gingen, stelde ik voor, u een bezoek te brengen.” „Onlangs hoorde ik,” merkte Blenkiron op, „dat u indertijd in Queensland

gewoond hebt, Mrs. Robertson. Ik heb ook jaren lang in Australië gewoond. Was dat lang geleden?” „Langer dan mij lief is,” antwoordde zij. „Ik was nog een kind toen mijn ouders mij naar Engeland stuurden.” „En in of bij welke stad hebt u in Queensland gewoond?” „Monkarra — als men dat een stad kan noemen,” antwoordde zij. „Inderdaad! Ik ken Monkarra. Ik ben er vaak geweest. Het verbaast me, dat ik u of uw familie daar nooit ontmoet heb.” „Australië is een groot land, Mr. Blenkiron”. „Maar zijn bevolkings is klein en Monkarra, zoals u zegt, weinig meer dan een gehucht. Ik heb gehoord, dat Robertson de naam van uw vader was.” „Het schijnt, dat men heel wat over mij gesproken heeft,” zei ze snel. „Verwondert u dat?” En Jessica vond het beter het gesprek een andere richting te geven. Maar haar gedachten waren bij de verloren parels. In haar gedachten liet ze al haar gasten de revue passeeren. Maar allen waren boven verdenking. Toen, zonder eenige aanleiding, dacht zij aan Cora Hartsilver en aan haar man, die een eind aan zijn leven had gemaakt. Daarna aan Yootha Hagerston. Zij had een hekel aan die twee vrouwen. En nu herinnerde zij zich, dat Archie La Planta haar verteld had, dat kapitein Preston „een oogje had” op het meisje. En Archie had haar ook verteld, dat die drie menschen getracht hadden hem uit te hooren over haar verleden. Zou het alleen maar toeval zijn, dat Preston en Blenkiron — voor de eerste maal — bij haar op bezoek kwamen, en dat Blenkiron over Australië was gaan praten? Wie kon hun verteld hebben, dat haar vader Robertson heette? „Van Australië gesproken,” zei Blenkiron, „uw vader is zeker al heel wat jaren dood?” „Tien jaar,” zei ze en verbaasde zich, dat zij antwoordde. „En uw moeder?” „Ik was nog een kind toen zij stierf”. „En woonden ze in Monkarra?” „Mijn vader. Mijn moeder stierf in Charleville”. „Vreemd, dat ik uw vader of uw moeder niet heb leeren kennen in al de jaren, dat ik in Australië was.” „Waarom is dat zoo vreemd? Wat hebt u dan gedaan tijdens uw verblijf aldaar?” „Van alles. Een paar jaar was ik goudzoeker; en vele jaren heb ik aan den spoorweg gewerkt, als ingenieur begrijpt u; en een tijd lang ben ik schapenfokker geweest. Naar mijn idee is Australië het land bij uitnemendheid”. „En toch bent u in Engeland gaan wonen?” „Ook al door den oorlog, mevrouw”. Plotseling stond Preston op. „Ik moet nu weg, Mrs. Mervyn-Robertson. Ik houd me zeer aanbevolen”. „Ik zal u bericht zenden als er weer muziek gemaakt wordt”. „Gaarne. Dank u zeer”. De beide mannen vertrokken. Toen ze in Oxford Street waren, zei Blenkiron: „Een knappe vrouw — een verbazend handig vrouwtje. En wat een voorkomen! Wat een persoonlijkheid! En hoorde je wel? — wat ik haar ook vroeg, dadelijk had ze een antwoord gereed. Toch geloof ik geen woord van wat ze mij verteld heeft. Er is iets geheimzinnigs aan haar en aan dien Stapleton, die altijd bij haar is. En kijk, daar gaat de jonge La Planta. Dien vertrouwd ik ook niet.”

NEGENDE HOOFDSTUK.

HOE MEN EEN VERSLAGGEVER TE VRIEND HOUDT.

Ofschoon 't al eenige weken geleden was, had Mrs. Mervyn-Robertson nog niets van haar gestolen kostbaarheden gehoord. Zij wilde er geen publiciteit aan geven en zelfs het Metropolitan detective-bureau was er dezen keer niet in geslaagd den schuldige te vinden. Inmiddels naderde de tijd voor het bal en daar Jessica niet als gastvrouw wilde fungeeren, was het Stapleton gelukt een adellijke dame te bewegen zijn gasten dien avond te ontvangen. Het bal zou een weldadig doel hebben, en geholpen door de publiciteit die de pers er aan gaf, verwachtte men dat „heel Londen” er zou komen. „Als ik invitië's gevraagd had,” zei Stapleton eens, „zou 't me een handvol geld gekost hebben, en honderden, die nu biljetten gekocht hebben, zouden niet zijn gekomen. Het is goed, dat ik je raad gevolgd heb. Jij hebt gezegd, dat men om zoo iets te doen slagen en het anderen te laten betalen, gratis reclame er voor maakt, en jij was het ook, die zei, dat ik een dame uit de allereerste kringen moest vragen, die gasten te ontvangen. Dat was een goede raad, Jessica. Er is zooveel aanvraag, dat we spoedig geen kaarten meer kunnen verkoopen”. „Heb ik je ooit slecht geraden?” vroeg Jessica glimlachend. „In zulke en in de meeste andere gevallen, doet men het best den raad van een verstandige

vrouw te volgen. Je hebt me nog niet gevraagd wat ik zal dragen. Het is er nu te laat voor. Maar dat kan ik je wel zeggen: je zult verbaasd staan". „Maar ik verlang niet verbaasd te staan". „Natuurlijk niet. Dat wil niemand. Maar ik heb een reden waarom ik je op je eigen bal wil verrassen," zei ze lachend. „Je zult later wel zien waarom. Heb je eenig idee wat Cora Hartsilver en die mooie vriendin van haar zullen dragen?" „Geen flauw idee. Wat kan jou dat schelen?" „Het interesseert mij wel en met reden. Als je niet scherpzinnig genoeg bent om dat te begrijpen, heb ik ook geen hoogen dunk van je slimheid". ☼ Intusschen hadden Jessica Mervyn-Robertson en Cora Hartsilver elkaar vaak ontmoet op bals en partijen, en ofschoon ze uiterlijk vriendelijk waren, wisten ze alle twee, dat ze een hekel aan elkaar hadden. In begin Juni hadden ze elkaar op een partijtje ontmoet en Jessica had zich laten ontvallen, dat ze op Gold Cup Day te Ascot altijd geluk had. „Tweemaal," zei ze, „heb ik er heel wat gewonnen en ook op andere wijze heeft Gold Cup Day mij geluk aangebracht". „Mag ik vragen op welke andere wijze?" zei Cora Hartsilver. „Ik kan niet begrijpen hoe men op andere wijze dan bij het wedden geluk kan hebben, tenzij —" „Tenzij wat?" vroeg Jessica snel toen Cora zweeg. „Nu ja, men zou iemand kunnen leeren kennen, van wien men naderhand veel gaat houden," antwoordde Cora. ☼ Enkele menschen, die gehoord hadden dat Jessica Aloysius Stapleton op Ascot had leeren kennen, glimlachten. „O ja," zei Jessica met overdreven onverschilligheid. „Maar dat zou overal kunnen gebeuren — bij een lunch bij Ritz of in besloten kring, of —" ☼ Een der heeren vroeg juist op dat oogenblik of zij zich wou aansluiten bij zijn gezelschap om naar Ascot te gaan. „Met genoegen", antwoordde zij, na een korte aarzeling. „U bedoelt zeker Gold Cup Day?" ☼ „Ja zeker. Dat is mooi van u. Dat is dus afgesproken". „Al weer gelukkig," lachte Cora Hartsilver. „Ik word op die manier nog bijgelooft. Zal je me vooraf de winners noemen, Jessica?" „O, kom je er dan ook?" „Als ik ook geluk heb". „En Yootha ook? Maar dat behoef ik eigenlijk niet te vragen," voegde zij er met een kwaadaardig lachje bij. Gelukkig was de lunch juist afgelopen, anders was het wellicht tot openlijke vijandelijkheden gekomen tusschen de beide vrouwen. ☼ Toen Cora dien middag Yootha ontmoette, vertelde zij haar wat was voorgevallen. „Trek je er niets van aan, Cora," zei Yootha. „Ik weet niet waarom die vrouw een hekel heeft aan jou en aan mij, tenzij het is omdat ze gehoord heeft, dat wij naar haar informeerden. Maar ik ben niet van plan het op te geven, voor ik alles van haar weet". „Ik ook niet. Ik ben in mijn ziel overtuigd, dat ze een bedriegster is, al zijn zij en haar vrienden Stapleton en La Planta tot nu toe slim genoeg geweest om de waarheid verborgen te houden. Is het je niet opgevallen, Yootha, dat er geen woord in de bladen heeft gestaan over haar gestolen juweelen ofschoon al haar kennissen er van weten? Ik denk er nu juist aan omdat een bekende van me, een persman, mij verteld heeft, dat Stapleton en Jessica Robertson hemel en aarde bewegen om te zorgen, dat er niets van in de kranten komt". „Maar waarom?" „Ja juist — waarom? Het kan niet zijn, dat ze haar naam niet in de krant wil hebben, want dat gebeurt vaak genoeg —" „En toch kan dat de reden wel zijn. Vergeet niet, dat de diefstal moet gepleegd zijn door een van haar gasten, en wellicht vreest ze een schandaal als hij, of zij, voor het gerecht moest verschijnen. Anders kan ik geen reden bedenken, waarom zij 't geheim wil houden". ☼ Zij zouden niet weinig verbaasd zijn geweest als ze geweten hadden, dat kapitein Preston over hetzelfde zat te piekeren. „Ik zeg je, George," zei hij tot zijn vriend Blenkiron, „dat ik het onbegrijpelijk vind, dat die vrouw en haar vriend Stapleton al het mogelijke doen om de zaak stil te houden. Als ze bij jou of bij mij ingebroken hadden, zou 't ons geen snars kunnen schelen al zou de heele wereld 't weten. Of ieder ander evenzoo. Waarom doen Jessica en Stapleton — en de jonge La Planta ook — dan alle moeite om de zaak in den doofpot te stoppen?" „Van wien heb je dat gehoord?" „Van Harry Hopford. Wij hebben samen in België gevochten, maar nu is hij weer aan zijn krant terug. Hij vertelde mij dat er in Fleet Street heel wat over gesproken is, dat die vrouw en haar twee vrienden zooveel moeite gedaan hebben den diefstal stil te houden". „Dan moeten ze een ernstige reden hebben gehad om ruchtbaarheid te vermijden", zei Blenkiron peinzend. „Dat zeg ik ook. Maar welke reden? Ik zeg je, George, daar steekt meer achter dan iemand weet.

En wie zijn die menschen? Waar komen ze vandaan? Al probeer je 't nog zoo, je wordt 't niet gewaar". „Ik geloof er tenminste niets van, dat Mrs. Robertson's ouders schapenfokkers waren in Queensland. Ik ken iedere stad en ieder dorp in Queensland, en als haar vader daar nog zoo'n kleine schapenfokkerij had gehad, zou ik hem gekend hebben, al was 't maar bij name". „En de politie heeft ook geen bericht gekregen van den diefstal. Het schijnt dat ze alleen het Metropolitan detective-bureau in den arm hebben genomen en dat heeft ook niets gevonden. Je weet hoe knap ze daar anders zijn. Ik heb gehoord, dat ze zelden falen, al gaan er zonderlinge verhalen over de wijze waarop zij hun resultaten verkrijgen". ☼ Het was Harry Hopford geweest, die Cora verteld had, dat den bladen verzocht was den diefstal te verzwijgen. En toevallig was hem eenige dagen later opgedragen naar Stapleton te gaan om een en ander te vragen omtrent het aanstaande bal in Albert Hall. Onwillekeurig kwam het gesprek toen ook op de gestolen juweelen, en Hopford vroeg, of er al iets van bekend was geworden. „Ik weet 't werkelijk niet," antwoordde Stapleton snel. „Waarom denkt u, dat ik er iets van zou weten?" „Ik dacht zoo", zei Hopford kalm, „omdat u een kennis van de dame bent en omdat u ook te haren huize waart op den avond, dat de diefstal plaats had". „Hoe weet u, dat ik er was?" „Och, de pers weet meestal alles". „De pers is somtijds een groote last," riep Stapleton uit. „Ik geloof, dat als Mrs. Mervyn-Robertson de redacties niet verzocht had erover te zwijgen, het den volgenden dag al in alle kranten zou hebben gestaan. Wat hebben de bladen er toch aan, zulke berichten te publiceeren? Ik voor mij geloof, dat ze hiermee heel wat kwaad stichten".

(Wordt vervolgd).

ONZE KAMERPLANTEN.

Schreven we de vorige maal iets over de palmen, we zullen nu eenige kamervarens bespreken, die toch ook als kamerplant in hoog aanzien staan. De algemeene klacht echter die men steeds hoort is dat ze zoo gauw dood gaan, en dit is wel te begrijpen als men weet, dat daar waar de varens gekweekt worden n.l. in broeikassen, geregeld wordt gezorgd voor vochtige lucht en in een kamer is dit niet zoo gemakkelijk. Een der sterkste en meest krachtig groeiende is wel de *Cyrtomium falcatum*. Deze varen heeft lange bladstengels, soms wel van 30 tot 40 c.M., voorzien van mooi groen glanzende blaadjes, en groeit zeer voorspoedig. Het is een varen, die bij iederen bloemist verkrijgbaar is, veel water verlangt en in een humusachtigen grond het best zal groeien. Een nog beter bekende kamervaren is de *Nephrolepis Whitmanni*. Dit is een varen met fijne bevedering, terwijl ze hare bladeren rechtopstaand draagt. Men houde ze in den winter matig vochtig en zorg er voor bij het begieten het blad zooveel mogelijk droog te houden, want door het natte blad ontstaan bruine plekken, die natuurlijk de plant ontsieren. Men geve dezen varen een licht plekje in een matig verwarmde kamer. Een niet minder bekende varen is de *Pteris*, die ook overal te verkrijgen is. De *Pteris cretica* is al een der meest bekende, terwijl ook de *Pteris Wimsetti* veel voorkomt, en bijzonder weelderig groeit. Ook deze soorten kunnen in den zomer veel water verdragen, natuurlijk in den winter wat minder. Wat verdunde koemest kunnen ze in den zomer heel goed gebruiken. Er zijn natuurlijk nog heel wat meer kamervarens, waarbij nog vele mooie, de meeste echter zoo onbekend dat ik verstandiger doe de namen maar niet te noteeren. ☼ Het is misschien beter een volgende keer eens de behandeling mede te deelen van een aantal planten, die nu veel in de kamer worden aangetroffen, zooals de *Azalea indica*, die heel goed met succes kan worden overgehouden tot een volgend jaar. Dit is een vaste regel, dat voor bloeiende planten in de kamer steeds voldoende water in een schotel of bakje onder de pot moet aanwezig zijn. We treffen nu naast de genoemde *Azalea* in de kamer aan: de *Cyclamen*, de *Cineraria*, *Primula*, bloeiende *Clivia's* en veel bloeiende bolgewassen. Voor al deze bloemen geldt dat ze veel water moeten hebben. Bij de *Cyclamen* geven we vooral geen water boven op de pot, daar dit verrotting veroorzaakt; we zetten er een bakje met water onder, dan is het geen kunst een cyclame 4 weken goed te houden.

N. V.

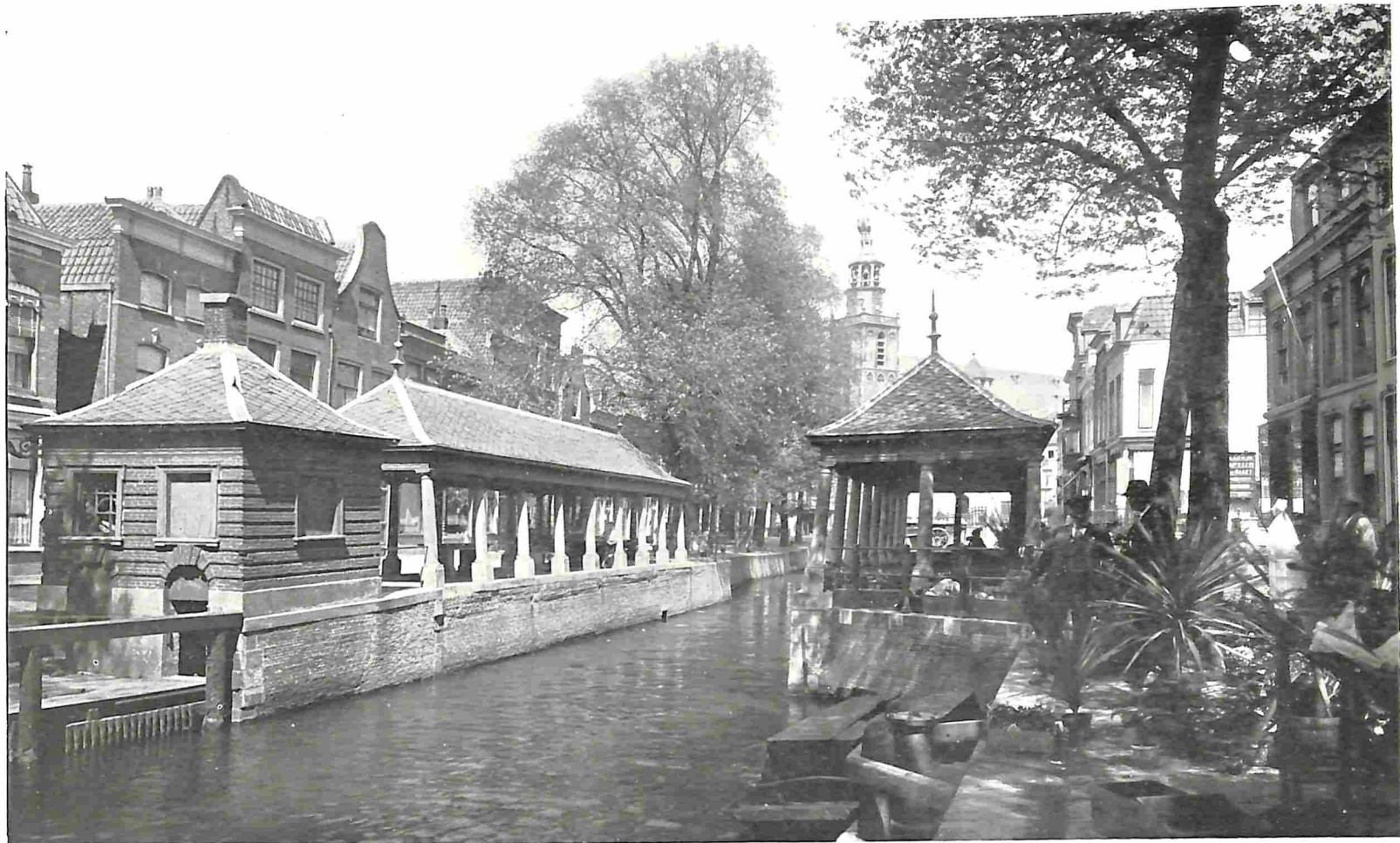

Foto C. Steenberg.

DE GOUWE MET VISCH- EN KORENMARKT, TE GOUDA.

GOUDA.

GOUDA! De stad van de kaarsen en de pijpen, de kazen en de stroopwafels, voor den een; de stad ook van het grappige Stadhuis en de mooie geschilderde kerkglazen, voor den ander. Meer weten, meer kennen de meeste Nederlanders niet van deze toch in het hart van Holland gelegen stad. Dat is niet geheel onbegrijpelijk: Gouda kan niet op buitengewone schoonheid bogen, en zijn ligging te midden der Hollandsche weidvlakten heeft geen bijzondere bekoring, is er nog sterk in aantrekkelijkheid op achteruitgegaan, toen men den IJssel voor de stad, vroeger een breede stroom, door inpolderingen is gaan versmallen tot een weinig-indrukwekkend water. Gouda is ook geen stad van zeer gezellig straatverkeer; de hier en daar jammerlijke keien-bestrating noodt niet uit tot wandelingen, en groote, tot een bezoek aanlokkende winkels zijn er zeldzaam. Bovendien is het aantal karakterlooze gezichten er zeer groot; dat geeft de stad iets kleurloos. ☼ Toch blijkt er, als men maar zoekt, in deze stad héél wat meer eerwaardigs en schoons te zijn, dan ge aanvankelijk denkt, hoofdzakelijk echter op het gebied van geestelijke gestichten en gestichten van liefdadigheid. Overblijfselen van kapellen en kloosters herinneren er aan oude tijden, fraaie poortjes van hofjes aan nieuwere tijd; en dan staan er deftige 18de eeuwse patriciërshuizen aan de Haven. En dit alles bijeen genomen vormt toch een niet onaanzienlijken monumentenschat, zooals ook uit de afbeeldingen bij dit artikel zal blijken, die een vrij volledig beeld geven van het fraaiste dat de stad nog bezit — met uitzondering van het reeds behandelde Stadhuis. ☼ Bovendien heeft Gouda wel degelijk iets eigens, waardoor het op enkele plaatsen iets bekoorlijks, iets innemends krijgt, waaraan ook de weinige stadsgezichten te danken zijn die tot de fraaiste van Holland behoren, iets dat, ook waar dit niet het geval is, aan deze stad het karakteristieke geeft, dat ge er aanvankelijk te vergeefs zocht. Het zijn de talloze grachten en grachtjes, weinig meer dan slootjes soms, die door de stad loopen. Er zijn normale Hollandsche grachten, als de Gouwe, in een bocht door de stad loopend, en als „Haven” de richting van den Hollandschen IJssel inslaand; er zijn smallere, als trouwens óók in vele Hollandsche steden. Maar daarnaast zijn er vaartjes, waarlangs slechts aan één zijde een straat loopt, en ten slotte

ook smalle watertjes tusschen de huizen, die ge moeilijk meer „gracht” kunt noemen, zonder de Amsterdamsche Heerengracht te beledigen. Maar, hoe weinig voornaam vooral die laatste zijtjes of slootjes zijn, typisch en schilderachtig zijn ze wél; bezie slechts onze voorplaat. ☼ Nog geen eeuw geleden kon men schrijven, dat er „genoegzaam niet één huis in de geheele stad gevonden wordt, dat, hetzij voor of achter, geen uitzicht op het water heeft en niet voor of achter of onder eenen grooteren of kleineren doorgang aan het water verleent”; er moge sinds dien helaas wel wat gedempt of overwulfd zijn, voor een groot deel zijn de aangehaalde woorden ook thans nog waar. Deze vaartjes zijn grootendeels open riolen, die in deze stad behouden konden blijven, omdat haar water elke vier-en-twintig uur tweemaal ververscht wordt: de vloed doet tot voor Gouda het IJsselwater rijzen. Zoo is er herhaaldelijk beweging van vol- of leegloopen in deze grachtjes, en dat geeft vooral aan de smalle vaak het aanzien van beken die een zeer ongrachtsche levendigheid vertoonen. Veel grachten maken veel bruggen noodig; er zijn er te Gouda dan ook wel een 70-tal. ☼ Het uiterlijk der stad spreekt niet van een emotievol verleden, en dat uiterlijk bedriegt niet, in dit geval. Het plaatsje dat nabij de beschermende muren van het kasteel ter Goude ontstaan was, kreeg in 1272 van Holland's graaf stadsrechten. Ja, natuurlijk werd het in de eerste eeuw van zijn bestaan door eenige schrikkelijke branden geteisterd, als in 1361 en 1438, natuurlijk werd de stad in de rumoerige middeleeuwen aangevallen, als in 1488 door tegenstanders van Jacoba van Beieren, die in Gouda een getrouwe vriend had, maar daarna is de stad voor rampen van grooten omvang en krijgsgewaren vrijwel gespaard gebleven. In 1572 was zij de eerste van Holland's zes grootste steden, die de zijde van den Prins van Oranje koos, en geen benarde belegering, als voor Alkmaar, Haarlem en Leiden, was daarvan het gevolg. In 1672, na de inneming van Oudewater door de Franschen, dreigde haar een oogenblik gevaar. Maar zij ondervond meer last van de boeren uit de omgeving, die de stad binnendrongen en dan van de inmiddels tot stand gebrachte troepen van den Zonnekoning. In 1748 was er hevige beroering in het oude Ter Gouw, omdat men meende dat er, in strijd met vroegere beloften, een regiment krijgsvolk in de stad in

garnizoen zou komen; toen deze meening op een vergissing bleek te berusten, kwamen de gemoederen tot rust. De tijden veranderen wél! Thans zou een betrekkelijk kleine stad zeer verheugd zijn over een besluit, haar met een garnizoen te vereeren, ondanks het feit, dat de anti-militairistische gevoelens zeker niet verzwakt zijn! Wel zeer veilig heeft de stad zich al spoedig gevoeld, zoodat zij zich bleef vergenoegen met den ouden middeleeuwschen muur; mogelijke inundatie van het omliggende land had trouwens het gevaar kunnen voorkomen van inneming zonder slag of stoot. Gouda's bloei was niet afhankelijk van de zoo grillige zee, al hebben twee zijner burgers, de gebroeders Houtman, tot den roem hunner stad bijgedragen door hun aanvoering van den eersten tocht der Nederlanders naar de Oost, en al leverde het onze vloot een aantal kloeke mannen, als de admiraal Jan Taalman. Zij heeft dan ook niet een verrassend snel-opkomende welvaart binnen haar muren zien groeien als vele zeesteden, maar is evenzeer voor het tragisch verval van zoovele hunner gespaard gebleven. Intusschen is de stad al van oudsher af welvarend geweest, echter niet zoo, dat na de middeleeuwen uitbreidingen zijn noodig geweest. Het heeft na den brand van 1438 trouwens geruimen tijd geduurd, eer de grond binnen de stadsgrachten weder volgebouwd was. Vooral aan de bierbrouwerijen — in de 15de eeuw zouden er wel 350 geweest zijn — dankte zij een bloei, die in de 16de eeuw haar toppunt bereikte. Ook de lakennering was er vroeger niet zonder betekenis, en — de kaashandel. De bierbrouwerij en de lakennering zijn thans geen bronnen van welvaart meer voor de stad. Maar de pijpenfabricatie, ook al van ouden datum, bloeit er nog steeds, en Gouda is weer een belangrijke fabriekplaats geworden en welvarend, mede dank zij de drukbezochte markten. De 16de, niet de 17de eeuw, als voor bijna alle andere Hollandsche steden, was voor Gouda de „gouden eeuw”, en van de 16de eeuw vooral de eerste helft. En ziedaar de verklaring van het feit, dat er betrekkelijk zoo weinig herinnert aan den glorieijksten tijd der Republiek, dat de geveltjes in den geliefden oud-Hollandschen renaissance-stijl er zoo schaarsch zijn, terwijl van de openbare gebouwen slechts één, maar dit dan ook met grooten nadruk, spreekt van de jaren, toen Holland, na met den Spanjaard vrede te hebben gesloten, trots zich ophief te midden der Europeesche volken. Natuurlijk, ze zijn er geweest, die geveltjes. Maar de vanden dalen der 19de eeuw hebben een aantal der fraaiste steeds gespaard, en zouden dat ook te Gouda wel gedaan hebben, als ze door bijzondere schoonheid hadden uitgemunt. Toch bezat Gouda, ook in dien tijd, welvarende burgers, zooals blijkt uit de hofjes en inrichtingen van liefdadigheid, die ze stichtten en waarmee ze hunne namen vereeuwigen; ook nog in de 18de eeuw, zooals eenige patriciërshuizen aan de Haven bewijzen. Na de zegepraal der Hervorming in deze landen, en ook te Gouda, is geen bloei gevolgd welke die van een vorige periode te boven ging. Daaraan zal het wel te danken zijn, dat men in deze stad nog verscheidene overblijfselen van oude kapellen en kloosters vindt. Zoo is bewaard gebleven, zij 't zeer mishandeld en gepleisterd, de kapel van het pl.m. 1458 gestichte St. Agnesklooster, aan de Nieuwe Markt, die, als Bank van Leening ingericht, een niet onaardig deurtje kreeg, waarboven het wapen der stad, en haar devies „per aspera ad astra” werd aangebracht. Zoo bleef behouden de toren van de Onze Lieve-Vrouwekapel, op den hoek van Nieuwe Haven en Vrouwensteeg, gebouwd kort voor de Reformatie, en blijkens opschrift in 1754 van een nieuwen ingang en spits voorzien, zoo bleef ook behouden de ongeveer een halve eeuw oudere toren der St. Barbara's kapel, aan de Kuipersstraat. Behouden bleef ook de St. Joost-kapel, die in 1681 tot Luthersche kerk werd ingericht, maar in 1838 uitwendig onherkenbaar verknoeid is. Behouden bleef verder een groot gedeelte van het in het midden der 15de eeuw gestichte Cellebroedersklooster, dat in de 17de eeuw tot Latijnsche school werd ingericht, en toen het mooie poortje ontving, met de typische, aan die in de marmere

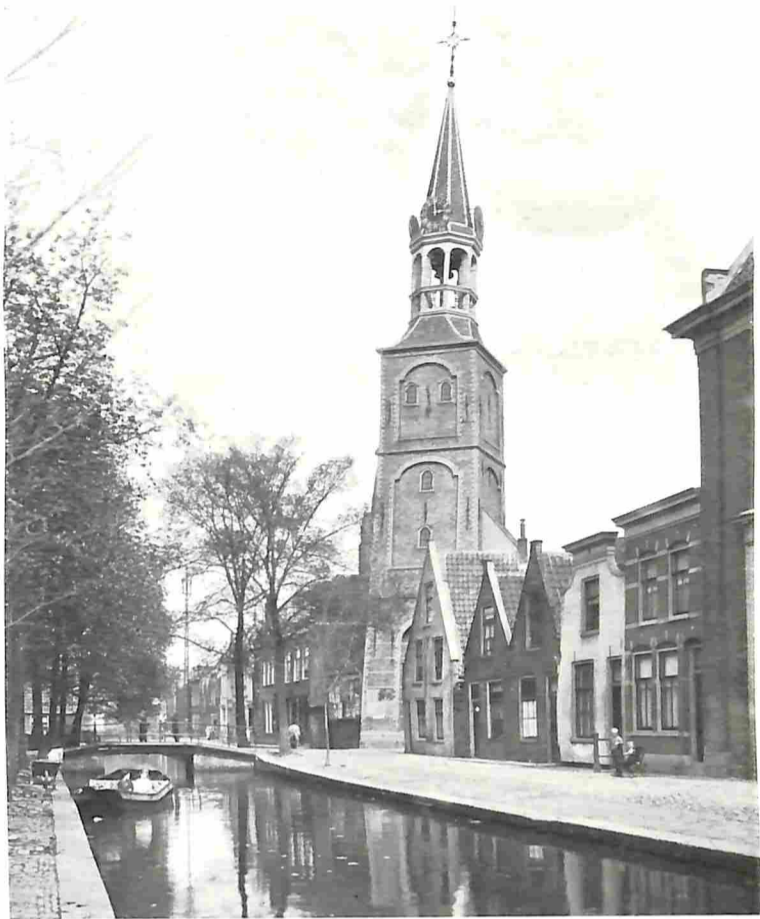

Foto C. Steenberg.
DE TOREN DER V.M. ONZE LIEVE VROUWE KAPEL
TE GOUDA

galerijen van het Amsterdamsche Stadhuis herinnerende festoenen langs het bovenlicht (zie de afb. op bladz. 90) dat nog den gevel aan den Groeneweg siert. Sterk verbouwd werd het pl.m. 1447 gestichte Vrouwenklooster aan de Jeruzalemstraat, dat na de Hervorming tot Looihal, later tot Militair kleedingmagazijn werd ingericht, maar waarvan, behalve eenige minder-belangrijke overblijfselen, nog de kapel bewaard bleef, waarvan men de steunbeeren op onze voorplaat ziet. En dan is er nog, dicht daarbij, de voormalige Jeruzalemkapel van pl.m. 1446 (thans Armenkamer), in den vorm van een twaalfhoek; de vermoedelijk in de 19de eeuw aangebrachte raamvullingen verhoogden haar schoon echter niet. Laten we hier ook nog de kapel van het Catharina-gasthuis noemen, al betreden we hier eigenlijk reeds het terrein der gestichten van liefdadigheid, waaraan we in een volgend nummer een langduri-

Foto C. Steenberg.
GRACHTJE ACHTER HET KOOR DER GROOTE KERK TE GOUDA.

ger bezoek zullen brengen. Het Catharinagasthuis, reeds in de tweede helft der 14de eeuw gesticht, was aanvankelijk bestemd voor zieken en krankzinnigen; onder het koor der kapel, wier toren in 1665 werd afgebroken, bevinden zich nog de overkluisde ruimten, die als cellen voor de ongelukkige geesteskranken dienst deden. Deze kapel is in de 17de eeuw sterk verbouwd, bij welke gelegenheid ze de statige poort kreeg, die op onze afb. op bladz. 91 te zien is, en wordt thans gebruikt als gemeente-archief. Het eigenlijke gasthuis werd in 1619 vergroot, en kreeg in 1665 den deftigen, met pilasters en een fronton gesierden gevel die nog thans bestaat. Besluiten we voor ditmaal met melding te maken van een alleraardigst gothisch geveltje van 't begin der 16de eeuw aan de Naayersstraat, het oude gildehuis der Steenhouwers, wier werkzaamheden in een grappig beeldhouwd friesje aanschouwelijk worden voorgesteld (zie de afb. op bladz. 91). Jammer dat de top van 't geveltje niet meer de oorspronkelijke gedaante vertoont; nog meer te betreuren, dat de 19de eeuwse winkel-pui zoo weinig met de rest in overeenstemming is.

(Wordt vervolgd) A. L.

Vastenavond.

(Een familie-verhaal.)

IN de heerlijke gezelligheid van de huiskamer zat het gezin Kastijn, en vierde vastenavond. Om de groote ronde tafel zaten de vader en de moeder en hun drie kinderen — twee fikse knapen en een bloeiend gezond meisje, — en speelden ganzebord, naar oud-vaderlandschen aard. In een grooten armstoel zat de oude mevrouw Kastijn, zeer bejaarde dame, die, ofschoon zij zich door een gedeeltelijke verlamming moeilijk bewegen kon, nochtans aan het spel deelnam, ter wille van de kleinkinderen. Deze gaven haar de dobbelsteenen aan en schoven voor haar, en het was een vrolijk vertier, een stemming van pret en gezelligheid. Op de monumentale kachel stond een oud-modische porcelein ketel met chocolademelk, en een geweldige schaal met wafelen, — een laatste tractatie vóór de vele op handen weken van soberheid, — lokte de grage blikken der kinderen in de richting van het buffet. Dan klonk te midden der vrolijkheid eensklaps de bel, flauw als werd zij door een aarzelande hand overgetrokken. De vader hoorde het onmiddellijk, ondanks de rumoerigheid der kinderen, en, daar het dienstmeisje uit was, liep hij zelf de lange gang door om de straatdeur te openen. Even was er een zorgelijke, ietwat ontdane trek op zijn open en vrolijk gelaat. Het leek of hij aarzelde. Dan, in een kort gebaar, eensklaps als moest hij een tegenstand overwinnen, opende hij de deur. Een ijsskoude luchtstroom sneed door zijn gelaat, en buiten in het donker klonk een slappe, moede stem: „Heb je wat te eten voor me, Wout?” Geërgerd mompelde mijnheer Kastijn iets van „Je kent toch onze afspraak. Blijf van mijn deur”. Maar dan was er plotseling weifeling in zijn wezen. En zenuwachtig woelde hij in zijn vestzak naar eenig klein geld voor den bedelaar. „Het is zoo bitter koud vanavond”,

beefde de matte stem buiten. „Ja, ja,” mompelde de ander, en trok dan eensklaps zijn hand uit den vestzak terug. Maar hij reikte den bedelaar niets toe. Nog een seconde van aarzeling, en dan veranderde ineens zijn houding. „Kom van erin”, zei hij op een toon zoo ernstig als wij dien slechts uit gewichtige oogenblikken van ons leven kennen. „Wat... wat... meen je?” weifelde de poovere stem buiten nog. „Kom erin... Het is koud, ja... kom erin”, herhaalde mijnheer Kastijn. Eerst dan trad de bezoeker over den drempel. Onwillekeurig week de ander terug, zoozeer had de aanblik van den bezoeker hem verschrikt. Deze leek de bouwval van een mensch. Zijn eenige beschutting tegen de bijtende vrieskoude was een dun vervallen costuum; een lange verwarde haren, en een gezicht kwam daaronder uit opduiken, als uit een verte, zoo onwezenlijk en tragisch. Inktzwarte oogen glommen in het als verschrompelde arme gelaat. En er was zoo iets deerniswekkends aan deze gestalte, daar in die omgeving van welgesteldheid, dat mijnheer Kastijn's hart week werd! Hij ging, zelf ietwat besluiteloos, den man voor naar de keuken, en kon zoodadelijk nog niets stelligers doen dan hem vragen daar even te wachten. Met een zotte verbazing ging de vagebond daar in de helverlichte keuken om'zich zittende heen-kijken. Al spoedig echter werd zijn blik weder doffer, zonk zijn hoofd naar voren en was de gelatenheid, de suffe gelatenheid der dronkaards weder over hem gevallen. Ongemerkt was mijnheer Kastijn de huiskamer alweer binnengekomen. „Bep”, zei hij zacht, terwijl hij zijn vrouw aanstiet, „kom eens even mee”. Het werd door de kinderen in de opgewonden feeststemming niet eens bemerkte, maar de oude moeder had een eenigszins onrustigen blik in de richting van de kamerdeur geworpen. Maar alweer dadelijk nam zij deel aan het spel met de kinderen. Men kon het de bejaarde vrouw aanzien dat zij medeleefde met die levenslustige kleinkinderen, en toch had de opmerkzame beschouwer op het lieve, opgewekte gelaat der oude vrouw nu en dan een trek kunnen bespeuren van droeve verstrooidheid, als verwijden haar gedachten nu en dan elders, ergens ver weg van

deze heerlijke omgeving van huiselijk geluk. En dat was ook zoo. Zij had een groot leed te dragen: Gilles, haar oudste zoon, was een dronkaard, 'n schooier geworden, een schande voor den familienaam en een onoverkoombaar verdriet voor zijn oude moeder, die hem toch van kind af aan in woord en voorbeeld het beste geleerd had wat een moeder haar kind maar leeren kan. Ze begreep niet. Waarom hij zoo slecht? Wout was een voortreffelijk mensch geworden en Gilles, zijn eigen broer, een losbandig schepsel, wiens levenswijze haar met onzegbaren afschuw vervulde. O, wat had zij geschreid om dit kind, dat zoo goed als dood voor haar was. Zoo goed als dood, want na alles wat er was geschied, hadden Wout en zijn vrouw, om haar leed te besparen, stelselmatig alles verzwegen wat hun gedurende vele jaren toch zoo nu en dan van Gilles ter oore gekomen was.

Foto C. Steenbergh.

HET POORTJE DER VOORMALIGE LATIJNSCHE SCHOOL TE GOUDA.

Foto C. Steenbergh.

RELIEFS IN DEN VOORGEVEL
VAN HET HUIS VAN HET STEEN-
HOUWERSGILDE TE GOUDA.

Nooit werd zijn naam in haar bijzijn genoemd. Hij mocht niet meer voor haar bestaan, zoo hadden de anderen beraamd voor haar bestwil. Maar ondanks dat alles begrepen de kinderen wel aan haar buien van neerslachtigheid en aan haar droeve zwijgen, waarbij zij zoo treurig voor zich kon zitten uitstaren, dat het groote verdriet nog steeds aan haar oude hart knaagde, dat zij dat ééne kind nooit zou kunnen vergeten, dat als een levende tak van haar was afgescheurd. ☼ Zij had hem in vele jaren niet meer gezien. Zwerfende door verre landen, leidde hij een schooiersleven. En nu den laatsten tijd, — waarom nu? vroeg de familie zich af — was hij weer in zijn geboortestad aangekomen, waar hij langs de huizen bedelde of met allerlei sjofele snuisterijen leurde. Door Wout en zijn vrouw was alles gedaan om hem weer tot een beter bestaan te doen terugkeeren; zij hadden beiden het schier onmogelijke beproefd, met veel geld en veel overreding en veel geduld, doch toen het na vele jaren hun in al zijn afzichtelijkheid duidelijk werd dat niets, letterlijk niets baten zou, hadden zij het opgegeven. Er was aan hem geen redden mogelijk. Toen keerden zij bleek en bevend het hoofd af als zij hem op straat ontmoetten. En het was niet alleen afschuw voor zijn wezen, niet alleen droefheid om wat hij hun aandeed; neen, Bep en Wout gevoelden ook wrok tegen hem, wrok omdat hij den ouden dag van hun beminde, hun verafgode moeder verbitterde; omdat hij het geluk uit haar leven had weggestolen. Dat was het schriklijkste; dat was zijn misdaad. . . . ☼ ☼ „Gilles zit in de keuken”, had Wout zijn vrouw in de gang toegefluisterd. ☼ Ze had hem eerst niet begrepen. Vermoedend daarna, dat hij een ietwat misplaatste grap vertelde, had ze zenuwachtig gelachen, zonder te antwoorden. Maar toen hij zijn woorden herhaalde, brak haar schrik in een woordenvloed uit: „Gilles? Gilles? Maar man, je weet niet wat je doet. Ik wil hem niet in huis hebben. Wat 'n schande, wat 'n schande heeft hij ons aangedaan. Wat scheelt je? Wat zullen de kinderen wel denken? En moeder? Die zal het besterven. Wat heb je vanavond, man? Hoe komt in 's Hemels naam zóó iets in je hoofd op! Moeder zal zich doodschrikken”. . . . „Het is juist voor haar dat ik het doe. Ze is den laatsten tijd weer zoo verdrietig. Zoo verstrooid. Zoo. . . zoo afwezig. Ze is veel verzwakt, veel verouderd. Lang zal ze het niet meer maken. En hoe ouder ze wordt, hoe meer ze aan hem denkt. . . . Ik zie het aan haar gezicht. Er is iets. . . iets verwijtends in haar oogen. Het is misschien dwaas van me, maar het lijkt me of ze bang is te sterven vóór ze hem teruggezien heeft”. „Maar, Wout”, hernam ze verbitterd, „ze heeft hem toch niet nodig. Ze heeft óns, óns die haar op de handen dragen. Hij heeft haar leven juist vergald. Zij heeft hem vergeten. Zij moet hem vergeten”. . . . „Je meent het niet”, antwoordde hij vol diepen ernst, — „als een van onze jongens nu later eens slecht oppassen zou, zou jij hem dan vergeten? Welnu, net zoo min zal moeder ook Gilles vergeten. Kom, je moet me helpen. Hij moet den avond bij ons doorbrengen. Niet voor óns. Wie weet hoe pijnlijk het voor óns wezen zal. Maar we doen het voor moeder”. . . . ☼ Hij sprak zóó overtuigend, dat Bep ge-

Foto C. Steenbergh.

wonnen werd. In de gewone atmosfeer van allen-dag zou deze daad onzin zijn geweest, maar deze daad steeg boven de dagelijksheid uit. Het ging hier om iets hoogers, iets mooiers. Wout overwon haar laatste weigering, wist haar te bewegen ondergoed, een pak en een paar laarzen van hem te gaan opzoeken. Wout nam alles mee naar de badkamer. ☼ „Zoo zoo”, praatte hij intusschen bedrijvig, — „dat is in orde. Ga jij nu weer naar binnen; anders merken ze onze afwezigheid. Ik kom dadelijk ook binnen om moeder een beetje voor te bereiden. Het mag haar niet zoo onverwacht op het dak vallen”. . . . Ernstig schudde Bep met het hoofd. „Het zal wat wézen. Het zal wat wézen”, mompelde zij. „Ik maak dat allemaal wel in orde”, zoo bemoeidigde hij haar opgetogen. ☼ Zijn stemming werkte aanstekelijk. „Moet hij niet wat eten intusschen?” vroeg ze. „Daar is voor gezorgd; ik heb hem een paar boterhammen met vleesch voorgezet en een kan melk ernaast. Dat is in orde. Het zal nu al wel op wezen”. ☼ En zoo was het ook. Wout zag het dadelijk, toen hij de keuken binnentrad. „Ga nu even mee”, zei hij tot zijn zonderlingen gast, „dan kan je je boven even opknappen”. ☼ Diep verbaasd stond deze op, en volgde hem naar de badkamer. „Hier, Gilles”, zei hij, „hier zijn kleeven. Die trek je aan. En die houd je ook. Verder is er water en zeep genoeg. En een Gillette om je te scheren. Over een halfuurtje kom ik je afhalen.” Verwezen van ver-

VOORGEVEL VAN HET STEENHOU-
WERSGILDEHUIS, BOVENDEEL.

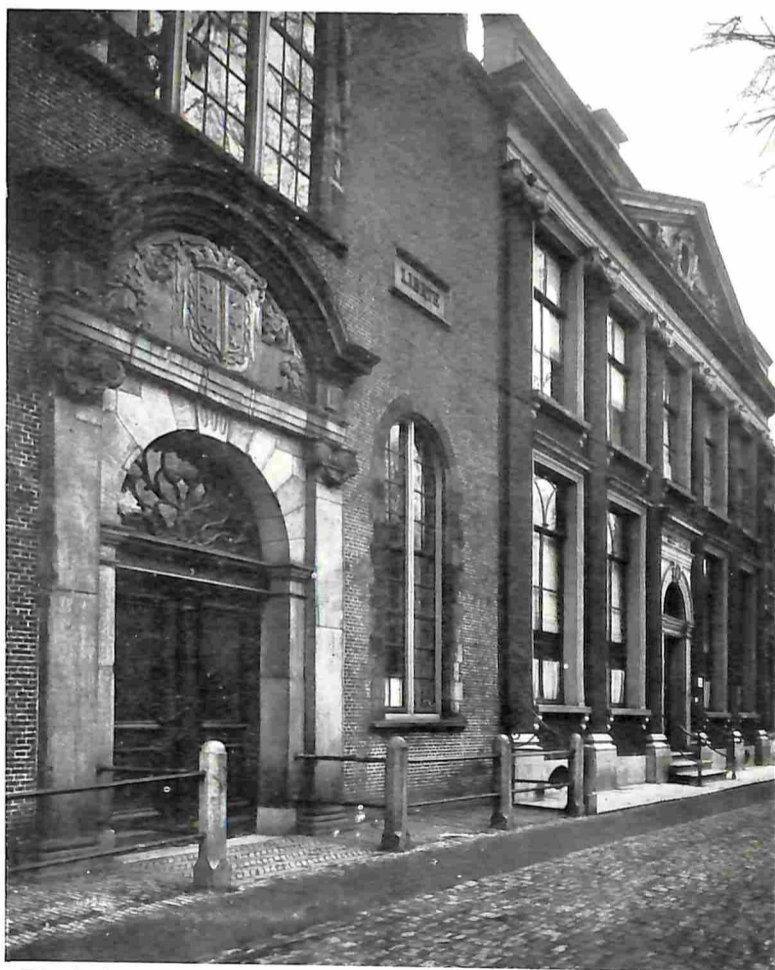

Foto C. Steenbergh.

HET ST. CATHARINAGASTHUIS TE GOUDA.
LINKS DE KAPEL, THANS ARCHIEFGEBOUW.

wondering stond de schooier dit alles aan te zien. Toen, ineens, leek het tot hem door te dringen! „Wout”, zei hij, „ik heb dat niet aan jullie verdiend. Ik heb jullie zoo'n schande aangedaan. Ik heb jullie zoo'n verdriet bezorgd”...

En als Wout hem vriendelijk, zwijgend toeknikte, keek de zwerver schuin en aarzelend naar zijn welgestelden broer en ineens barstte hij uit: „Wout, wil je me een hand geven?” De aangesprokene nam de aarzelend toegestoken hand en drukte die. En terwijl de twee zoo verschillende mannen, twee uitersten, kinderen toch uit eenzelfde gezin, daar zoo hand in hand tegenover elkaar stonden, gebeurde er iets treffends. De anders zoo rustige, zich zoo beheerschende Wout, kon zich niet meer inhouden. „Jongen”, zei hij met een van ontroering bevende stem, „jongen, probeer het toch nog eens. Als je wilt, kan je nog een flinken, oppassenden kerel worden. Het is nog niet te laat. Kom, probeer het nog eens voor onze lieve goeie moeder”. En vóór de ander een woord kon antwoorden, keerde hij zich al om, en liep naar de woonkamer. Daar ging hij heel dicht bij de moeder zitten, en begon op teeder fluisterenden toon een gesprek met haar. Het ging over Gilles. Langzaam, voorzichtig, begon hij te vertellen, dat hij hem ontmoet had, en hem wat gegeven... Zij viel hem met bevende stem in de rede. Hij had dat niet moeten doen, zei ze. Hij had zelf waarlijk genoeg zorgen met zijn groote gezin. Neen, hij had hem niet moeten helpen. Wat 'n last zou hij nu weer van hem krijgen. Neen, het was héél onverstandig wat hij gedaan had... In haar toon klonk er echter iets teeders, een ingehouden ontroering, welke sterk met haar strenge woorden in tegenspraak was. Wout bemerkte dit heel goed. „Moeder, hernam hij, „ik heb zelfs nog iets meer gedaan; ik heb hem gevraagd eens bij ons aan te komen”. De oude vrouw keek hem ontsteld aan. „Wanneer?” vroeg ze op ontroerden toon. „Op Vastenavond”, antwoordde Wout met een bemoedigend lachje, „op vastenavond, het feestje dat wij in onze familie altijd zoo prettig gevierd hebben. Het feestje dat Gilles en mij zoo aan onze jeugd herinnert, als Kerstmis en Sinterklaas. Het feestje, dat hij zoo graag in uw bijzijn viert... Wil ik hem maar even gaan halen?” voegde hij er vroolijk aan toe. En de moeder, haar ontroering nauwelijks meer meester, knikte bewogen van ja. Wout wipte de kamer uit. In de badkamer stond Gilles kant en klaar te wachten. Zoo, gewassen en geschoren, met een behoorlijk pak aan, geleek hij in niets meer op den schooier van daareven. Wout schrikte ervan. Gilles' voorkomen herinnerde hem zóó levendig aan vroeger jaren; hij was vrijwel niet veranderd; dezelfde knappe, innemende verschijning; alleen wellicht wat vermagerd door de jaren achtereen geleden ontberingen. „Kom, we zullen naar moeder gaan”, zei Wout eenvoudig. De zonderlinge bezoeker volgde hem. Onderweg hield de gastheer hem nog eenmaal staande. „Ze is oud geworden”, fluisterde hij, „oud en zwak. Ze is gedeeltelijk verlamd. En met den dag wordt ze minder. Héél langzaam gaat het met haar, maar heel zeker. Misschien zie je haar niet meer terug. Wees... wees lief tegen haar. Ze verdient het zoo...” Gilles knikte, en het leek wel of de onverschillige zwerver nu zelf een weinig ontroerd was. Gedurende Wout's afwezigheid had de oude mevrouw den blik — een blik van vreemd verlangen, — naar de deur gericht gehouden. Toen zij Gilles achter zijn broer het vertrek zag binnenkomen, was zij echter haar ontroering heel niet meer meester. Tot groote verbazing van de anderen stond de gedeeltelijk verlamde vrouw uit haar stoel op, en trad

den zoon tegemoet, die gedurende zijn leven niet had nagelaten om haar te grieven en te verdrieten, maar die — zij voelde het in dit uur van onverwacht terugzien — haar niet minder lief was dan de andere kinderen. Met uitgebreide armen ontving ze hem, en snikkend drukte ze zijn hoofd tegen zich aan. Het werd dan een weinig pijnlijk, in den aanvang. De zorgeloze vroolijkheid van daareven was heen. Het gesprek der ouders hokte nu en dan, doch de kinderen speelden met elkander verder. En de ouders keken toe; vooral Gilles kon de oogen niet afhouden van die spelende en vroolijk krakeelende groep aan de tafel. „Die kinderen. Die kinderen”, zei hij half fluisterend tegen zijn broer en hij schudde daarbij vol ontroering het hoofd. En een ieder begreep wat er nu om moest gaan in de ziel van dien eenzamen en verloren man. Ook hij had een gezin kunnen hebben,

een lief tehuis, een goede, zorgzame vrouw, aardige kinderen! maar hij had zijn geluk vergooid. Hij had er de voorkeur aan gegeven zichzelf te verschooieren, en allengs was hij zoo meer en meer afgedwaald van deze schoone, deze goede traditie der menschheid. Hij zou eens eenzaam sterven, zonder een lieve stem, die hem moed insprak, zonder een kind dat om zijn heengaan schreide. — „Die kinderen, die kinderen”, zei hij nog eens, en zacht meewatig schudde hij het hoofd. Gaandeweg werd de stemming wat gewoner. De een voor den ander wende zich wat meer aan de vreemde tegenwoordigheid van den bezoeker. En het gesprek vlotte al meer en meer. Ten slotte vond Gilles, die nog altijd een innemend man was, de gemakkelijkheid van omgang en spreken terug, die hem altijd zoo eigen was geweest, en nadat Wout een flesch wijn ontkurkt had en het gebak werd rondgediend, begon de onverwachte bezoeker te verhalen van zijn reizen en avonturen, voor zoover dat mogelijk was, en voor eenige uren was de vervreemding, de herinnering aan het voorbijge verdriet als vergeten. De kinderen waren al lang naar bed gegaan en nog steeds zat het viertal bijeen. En nog aldoor praatte Gilles opgewekt verder, en allen luisterden vol belangstelling. Toen het eindelijk stil was, bleek er zulk een sfeer van goede verstandhouding gekomen, dat Wout, zonder vrees te worden misverstaan, over het verleden, over Gilles' verkeerde levenswijze kon spreken. En de zwakke, voor indrukken zoo ontvankelijke man liet zich de les lezen, zichtbaar onder den indruk, tot hij ten slotte in tranen uitbrak en de moeder om vergiffenis vroeg, haar de heilige belofte aflegend zich te beteren. De lieve oude vrouw was diep ontroerd, ze schudde het grijze hoofd meewarig en antwoordde niets. Natuurlijk heeft Gilles nooit zijn belofte gehouden. Maar de oude moeder heeft dit nooit geweten, want heel spoedig na den Vastenavond stierf zij. De Paschen heeft zij niet meer meegevierd. Doch dit geluk had zij nog van het leven meegenomen: met al haar kinderen, de goeden zoowel als de boozen, die dan toch allen zonder onderscheid haar kinderen waren, had zij het traditioneele familiefeest nog éénmaal gevierd, dien mooien, — of worden zou, — als vroeger.

JOB STEYNEN.

DE KWARTELKONING.

(CREX CREX).

In Mei leggen alle vogels een ei.
Behalve de kwartel en de spriet.
Die leggen in de Meimaand niet.

IN „Het Leven der Dieren” door A. Brehm, voor Nederland bewerkt door S. S. Huizinga, lezen we, dat het volk meent, dat de kwartelkoning de kwartels aanvoert en regeert;

Foto C. Steenbergh.
DE TOREN DER V.M. ST. BARBARAKAPEL TE GOUDA.

Foto J. Vijverberg.

DE KWARTELKONING.

verder, dat ook de Grieksche jagers stokstijf beweren, dat bij iedere vlucht kwartels zich als aanvoerder een kwartelkoning bevindt. Dit ter verklaring van den naam, die intusschen in zijn letterlijke beteekenis, zeker ten onrechte aan den vogel gegeven wordt. Ten eerste behoort de kwartelkoning tot een heel andere orde van vogels, en dan trekt hij in een anderen tijd dan de kwartels. ☼ De Lat. naam „Crex crex” is vrij juist, als men daarin wil zien de nabootsing van het geluid, dat hij maakt. 't Is een merkwaardige vogel, die door zijn hardnekkig geknerp of ge-„crex” den in de eenzaamheid arbeidenden landman tot razernij zou brengen. Het vreemde van het geluid is echter, dat het telkens uit een andere richting klinkt. Men gaat in 't lange gras of jong koren op 't gesnerp af en verwacht zoo dadelijk den vogel voor zijn voeten te zien opvliegen, als 't plotseling even afgemeten een meter of tien achter u klinkt. Zeker is het, dat de vogel verbazend vlug loopen kan, maar dat nu daardoor alleen het geluid zich zoo bliksemsnel verplaatst, zie, dat komt ieder, die den geheimzinnigen vogel, die zich nimmer blootgeeft, eenigen tijd volgde, ten eenemale onverklaarbaar voor. 't Schijnt den eenvoudigen bewoner van het platteland toe, of het een eigenschap van het geluid zelf is, dat het nu van hier, dan van daar schijnt te komen, terwijl de bewerker, de vogel zelf, op zijn plaats zou blijven; dat deze dus iets „buiksprekerachtigs” zou hebben. En dit, gevoegd bij de omstandigheid, dat de vogel zich maar immer aan het oog van den zoeker onttrokken houdt, zou een eenvoudige ziel er toe brengen, te gelooven met een bovennatuurlijk wezen te doen te hebben. Dat dit inderdaad niet denkbeeldig is — wat ik hier neerschrijf n.l. — blijkt wel uit de mededeeling van den boer, in wiens klaverveld ik den eersten Augustus (1922) de foto maken mocht, die hierboven is gereproduceerd. Een arbeider van achttien jaar kwam, op 't hooren van 't vreemde, hardnekkig-herhaalde geluid, uit het veld naar de hofstede loopen, „zoo wit als een doek.” „Wat of 'k nou in de klavers hoor,” zeit ie, „dat weet ik niet, dat heb ik nog nooit gehoord.” „Wel heb ik van mijn leven!” lachte de boer nog, toen hij 't me vertelde, een vent van omstreeks twintig jaar. „Hò, hò hò! En 't is waar, hoor, mijnheer, zoo waar als ik hier zit.” ☼ Ik kon er van meepraten. 'k Had meer verhalen gehoord en 'k kon 't me zoo goed indenken, daar ik zelf ook eens een week lang, elken avond minstens een uur, het knerpende, telkens precies eender herhaalde geluid achterna geloopt had in een veld met roode — op Schouwen zeggen ze bruine — klaver, waarbij 't me intusschen ten laatste gelukt was, den snerper zóó nabij te komen, dat hij voor mijn voeten opvloog. Ook huisde er in het weiland voor de hoeve van mijn schoonvader enige jaren achtereen elken zomer een rallenpaar, waarnaar heel de familie, ook elken zomer op mooie avonden ijverig zocht, loopende door 't lange gras, smalle baantjes tegelijk afdrijvende, wat niet verhinderde, dat ze toch plot-

seling, na het zoeven vlak vóór zich gehoord te hebben, het gekke geluid een eindweegs achter zich moesten zoeken. De kleinsten smeten dan soms van baloorigheid wel met keisteenen naar den onzichtbaren doedezak, die echter onverdroten met zijn eentonig geknerp voortging. ☼ En de man, die de wei maaide, moest en zou hem zien, „d'n stommerik”, daar was nu eens geen quaestie van. Hij hoorde hem den heelen dag, ál de dagen, dat hij met zijn zeis de groene halmen sneed. Eindelijk restte nog een gedeelte, waar hij met geen slooten of greppels te maken had. Steeds liet zich de vogel er in hooren. Hij maakte den man razend. Met plezier had deze hem met het scherpe staal middendoor gekliefd. Maar hij zou hem zien;.... de „smeerlap” zou zich bloot geven. De maaier begon dus het grasveld in de rondte af te maaien, zoodat telkens de cirkel van nog vaststaand gras kleiner werd. Nog al door echter klonk boven het ruischende geluid van de zeis het irriterende geknerp uit. ☼ Eindelijk bleef nog een tamelijk groot bleekveld te maaien over. Nog deed sinjeur zich hooren. De zeis rustte even. De maaier wischte zich het zweet van het verweerde gelaat, leunde op zijn instrument. „Daar zit hij in,” zei hij tot een voorbijganger, wien hij z'n wonderlijk avontuur vertelde, „daar zit hij in, maar voor den dag komen zál hij, ik zál hem zien, óf.... Een krachtige, nijdige slag met de scherpe zeis, waarin zich het verhit gemoed lucht gaf, vulde den afgebroken zin aan. Nog weer gevolgd door het eeuwige gesnerp. Hoonend klonk het nog uit het steeds kleiner wordend kringetje gras. ☼ Eindelijk..... de laatste slag zou vallen. De man aarzelde, ... nu ging het er om, ... to „see” or not to „see” — .... de rakker zweeg, ... aarzelde ook, ... een zwaai, ... en de laatste halmen zegen langs het scherpe staal neer.... En terwijl de maaier, nog onder suggestie, met felpriemende oogen in de korte stoppels zocht, klonk spottend uit de verte: rè-è-èx, rè-è-èx, rè-è-èx, rè-è-èx.... ☼ De man stond perplex, verwezen. Dát ging boven z'n pet. Eén verklaring slechts: 't Was de droes in eigen persoon!

In den avond van den 29sten Juli tufte ik vol hoop naar een hofstede in een naburige gemeente. Er was een boodschap gekomen, dat daar in een klaverveld een nest was blootgemaaid, óf van een kwartel, óf van een spriet, dat wist de boer niet. De messen van de machine hadden 3 van de 9 eieren verbrijzeld, doch het vogeltje was aan den doodelijken greep ontsnapt. De boer, begrijpende, dat hij een vrij zeldzame vondst deed, liet ophouden met maaien, — wat nog vaststond kon nog wel een weekje wachten — maakte op de plaats van het nest een kuiltje in een zwad klaver, legde de zes heel gebleven eitjes er in en liet het zaakje zoo liggen. ☼ Toen hij na een half uur ging kijken,

Foto C. Steenbergh.

HET HUIS TE WERVE TE RIJSWIJK (Z.-H.).

DE POORTBRUG.

zat tot zijn verbazing en niet geringe voldoening, de zoo wreed verjaagde vogel er op, waarna hij dadelijk met de auto naar Noordgouwe suisde, om me de tijding van de zeldzame vondst te brengen, voor 't geval, dat ik den vogel mocht willen kicken. Ik was niet thuis, vandaar dat ik nog tegen 't donker wegratelde, om te zien en maatregelen te beramen voor den volgende dag. ☒ We troffen het vogeltje weer op het nest. Toen we ál te dichtbij kwamen, glipte het door een holletje de klaver in. Ik zag het dus maar heel even, doch de witte eitjes met de bleekroode vlekjes deden me voldoende zien, dat we met den kwartelkoning te doen hadden. ☒ Den volgende morgen 9 uur was ik ter plaatse, met twee camera's, een 13 x 18 en een 9 x 18 (stereo). Ik stelde op, een de 13 x 18, later, zoo mogelijk, zou de stereo er voor. Een zestal meters later, vandaan stak ik een tiental bebladerde takken in den grond, wierp er afgemaaide klaver tegen aan, bracht het contact van mijn electrischen sluiters er heen, ging achter mijn schutting liggen, maakte een kijkgaatje, en wachtte. Ik had alle hoop, dat hij om alle camera- en takkengedoe geen zier malen zou. En nog veel gauwer, dan ik had durven denken — na amper tien minuten — verscheen hij om den hoek van de nog vaststaande klaver en ging recht op het nest af. Dichtbij gekomen, werd hij wat gereserveerd, maakte een kwartdraai, liep naar den greppel, waar hij de dreef, die naar den akker leidde, kon overzien en, geen gevaar bespeurende, liep hij zonder aarzelen op het nest toe, zette zich neer, en was gekiekt. Dien Zaterdag en de volgende twee dagen maakte ik meer dan 10 opnamen van het makke vogeltje, met de stereo — en met de 13 x 18 camera.

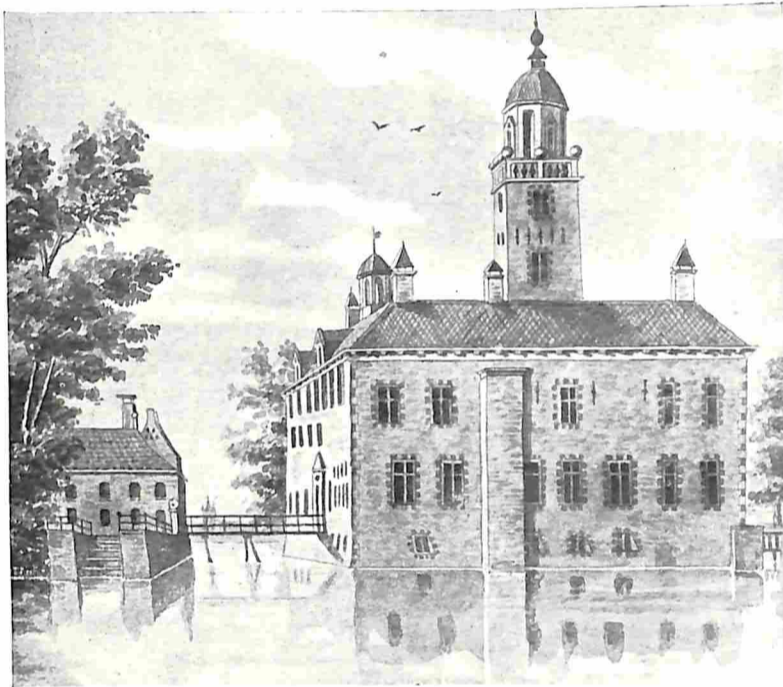
J. VIJVERBERG.

Het huis te Werve te Rijswijk (Z.-H.)

DE 19e eeuw heeft veel onheil geslicht met haar alles-nivellerend-nuchterheid, een nuchterheid, waartegen de sentimenteele romantiek der veertiger jaren niet op kon. Zoo kon het gebeuren, dat 't huis te Werve, te Rijswijk gelegen, toen 't in 1824 bij publieke verkoop van eigenaar wisselde, werd gemoderniseerd op een wijze, welke ieder spoor van schooner cultuur deed verdwijnen waarbij de vensters in 't gelid werden geschaard ($\pm$ 1848 werd nog een ijzeren serre aangebouwd) terwijl 't interieur terwille van een „suite” en meerdere bouwkundige misvormingen gehavend werd. Achter dit onoogelijk uiterlijk echter lag een schoon wezen verborgen en in onzen tijd is 't mogelijk geworden dit schoone wezen te benaderen, waarvoor de gegevens in het huis zelf lagen verscholen. Oud is het huis, heel oud, niettegenstaande zijn modern uiterlijk: het is in hoofdzaak het oorspronkelijke kasteel, zooals in het jaar 1448 Jan Ruigrok van de Werve, ridder en Raad van Hertog Philips van Bourgondië, zoon van Willem de Buiser van de Werve, afstammeling van de eerste heeren van de Werve, 't liet bouwen. De oudste bezitter van dit Riddermatig slot, dat sinds den aanvang grenst aan 's Graven landen, was Heer Floris van de Werve, waarschijnlijk een afstammeling der heeren van de Wa, de Boekels, de oude burggraven van Leiden. Het eerst wordt in het oude Leenboek van het Huys te Werve aegedeeld, dat in 1309 Ghysbert Swynen „by opdraghte van 1 melis wtenwaarde verleid werd met die wooninge ende dat andt dat floris van de werve van de grave helt.” Deze graaf was de graaf van Holland, dien we in 1323 als leenheer speciaal vinden genoemd. ☒ Zóó was de eed, diene de leenmannen van het Huis te Werve aflegden: „Dat sweere Ick den goet en getrou te zijn, zijne eere ende als rechten metten toebe-

hooren vanden selven huysse voir te staen, die te helpen vermeerderen en nyet te verminderen nae mijn beste vermoegen, Ende voirts alt te doen dat een goet en getrou Leenman schuldich es te doen. Zoe waerlick moet my godt helpen”. ☒ Nog in de 16e eeuw vinden we dezen. De steenen waren oudste kasteel reeds lang was vervallen. De steenen waren gebruikt voor een „ander gebouw, dat hij opnieuw uyt de Gragten met een swaren toorn (daar in een gevangen-huys was) cierlijk deet ophalen”. Nog in 1794 bestond het huis zonder noemenswaardige verandering: ook de toren, in 1826 ter halver hoogte afgebroken, was er nog mèt de gevangenis, waarvan nu alleen de gewelven resten. De toren was vierkant, bekroond met een achtkantigen glazen koepel, waarschijnlijk zoo verbouwd door den bekenden 17de eeuwse architect Pieter Post. Ook de oorspronkelijke topgevels zijn evenals het leindak verdwenen, welke beide nog kan zien op een schilderij op het gemeentemuseum in den Haag aanwezig. In den loop der tijden werd een vleugel afgebroken, waarschijnlijk van dat gedeelte, waarin zich de bedienden-verblijven bevonden. Slechts een lage muur bleef over aan de Zuidzijde, over welke men heen zag op de weiden. Deze muur viel blijkbaar ook niet in den smaak bij den „restaurateur” uit het begin der 19e eeuw, want ook hij is niet meer. ☒ Gelukkig zijn de dikke muren, het gevangenisgewelf en de kelders, welke onder het

geheel huis doorloopen, behouden gebleven. De muren der kelders zijn met 17e eeuwse tegels bedekt, waarschijnlijk dateerend uit denzelfden tijd, dat Pieter Post den glazen torenkoepel bouwde. En de dikte der binnenmuren blijkt wel uit het feit, dat $4\frac{1}{2}$ tegel noodig was om hiervan de binnenzijde te bedekken. Ook bleven bewaard een paar oude ramen aan den Westkant, even als het water uitstekend (hier is nog de oude gracht, in een vijver gemetamorfoseerd) met steenen kruiskozijn en kleine ruitjes. Overigens zijn alle ramen aan de West-zijde door den eigenaar aangebracht: vóór hem was deze muur, op de oude ramen na, geheel blind. Het lage keukenbalcon, dat overigens niet zeer strekt tot verhooging der architectonische schoonheid, was echter reeds in 1750 aanwezig. ☒ Ook aan de Oostzijde

HET HUIS TE WERVE IN 1729.

werden steenen kruiskozijnen teruggevonden, verborgen achter het 19e-eeuwse pleisterwerk, welke nog uit de 15e eeuw dateeren. Maar ze konden niet meer voor het dagelijksch gebruik worden benut, daar inwendig het gebouw te veel veranderd was, zoodat de kamers niet meer correspondeeren met de oude lichttoegangen. Om te beginnen werd een ingang getegelde gang uitstrekend over de heele breedte van het huis. Ongeveer in het midden van die gang teekenen twee steenen bogen duidelijk de plaats, waarboven vroeger de toren zich verhief en waaronder de gevangenis was aangebracht. De gevangenisgewelven zijn de eenige gewelven in het huis; elders rusten de vloeren op zware balkenlagen. Naast de plek, waar de toren zich verhief en waar nu de gang is doorgetrokken, was eenmaal de groote zaal, waarvan nu slechts de dispenskamer rest. ☒ Van die groote zaal kwam men in de oorspronkelijke gang, nu veranderd in achtersalon van de suite, welke in de 19e eeuw werd „gecreëerd” door eenvoudig een tusschenmuur weg te breken, waarbij een oude schoorsteen zonder eenig gemoedsbezwaar werd opgeruimd. En aan de Oostzijde waar nu deze ontvangsuite zich bevindt was eens de ingang. ☒ Het is niet zeer waarschijnlijk dat Jan Ruigrok zijn huizinge nog zou herkennen, indien hij het tegenwoordige landhuis kon aanschouwen. Misschien zou hij het met bescheiden vinden voor de waardigheid van een edelman die met betrekking tot Jacoba van Beyeren als „clerk harer

tesorie" wordt genoemd en als rentmeester van Frank van Borsselen, toen hij tot Graaf van Oostervant was verheven. De legende doet twee huizen te Werve om de eer twisten der huwelijksluiting tusschen Jacoba en van Borsselen. En de qualiteiten van Jan Ruychrock zouden de palm aan het Rijswijksche te Werve toekennen, indien niet vaststond, dat in 1433 Jan Ruychrock nog geen leenman was. ☞ Met meer recht zou het huis te Werve in Voorburg 1) in aanmerking komen voor deze onderscheiding, met welk huis Jan van Matenesse in 1429 door Jacoba was verleid. Doch het meerendeel der aanwijzingen duidt op den Haag. ☞ Jan Ruychrock breidde de veertien morgen land, waarmee hij in 1448 werd verleid zóó uit, dat hij in 1435 door den graaf met het huis en 160 morgen land werd verleid. Het leen omvatte hierdoor het huis te Werve „in den ambachte van Rijswijk, mitten Singel, graften en de boomgaerden daertoe behoorende, ende mit hondert sestigh mergen lants daertoe behoorende; mit een warandeken van conijnen omtrent den huijse voors. gelegen". Nog vindt men in het park van te Werve de overblijfselen van dezen Konijnenberg, een verhooging in het overigens vlakke terrein, zandgrond grenzend aan klei en veen.

(Slot volgt).

RO VAN OVEN.

1) Zie over dit huis: „Buiten", No. 51, 1919.

IN EEN JAPANSCHEN TUIN

3) door LAFADIO HEARN.
Vertaling van HENRI POLAK.
IV.

DOOR het Buddhisme wordt al hetgeen bestaat in *Hijo* verdeeld; dingen zonder verlangens, zooals steenen en boomen, en *Ujo*: dingen met verlangens, zooals menschen en dieren. Deze verdeling vindt, voor zoo ver ik weet, geen uitdrukking in de geschreven tuinen-philosophie; maar zij is gemakkelijk. De *folk-lore* van mijn kleine domein heeft betrekking zoowel op het levende als op het niet-levende. In natuurlijke volgorde moet de *Hijo* het eerst behandeld worden, te beginnen met een vreemdsoortigen heester aan den ingang van de *yashiki* en dicht bij het hek van den eersten tuin. ☞ Binnen het toegangshek van bijna ieder oud *samurai-huis*, en gewoonlijk nabij den ingang tot de woning zelve, ziet men een kleinen boom met groote en eigenaardige bladeren. In *Izumo* wordt deze boom *tegashiwa* genoemd, en er is een bij mijn deur. Wat zijn wetenschappelijke naam is, weet ik niet; ook ben ik niet zeker van den oorsprong van den Japanschen naam. Er is echter een woord, *tegashi*, hetgeen beteekent: een band voor de handen; en de vorm van de bladeren der *tegashiwa* lijkt enigszins op dien van een hand. ☞ Welnu, in oude tijden, toen de *samurai*-vasal verplicht was zijn huis te verlaten om zijn *daimyo* naar *Yedo* te vergezellen, was het gewoonte hier een gebakken *tai* (een soort van baars, *Serranus marginalis*) voor te zetten, opgediend op een *tegashiwa*-blad. Na dit afscheidmaal werd het blad, waarop de *tai* voorgediend was, boven de deur gehangen, als een talisman, om den vertrokken ridder veilig terug te brengen. Dit aardige bijgeloof nopens de bladeren van de *tegashiwa* vond zijn oorsprong niet slechts in hun vorm, doch in hunne beweging. Als zij door den wind bewogen worden, schijnen zij te wenken — echter niet op onze westerse wijze, doch zooals een Japanees zijn vriend tot komen noodigt, door zijn hand zachtjes op en neder te bewegen, met de palm naar den grond gericht.

Foto C. Steenbergh.

HET HUIS TE WERVE, FRONT (ZUIDZIJDE).

☞ Een andere heester, te vinden in de meeste Japansche tuinen, is de *nanten* (*Nandina domestica*, chineesche bamboes H.P.), omtrent welken er een zeer curieus geloof bestaat. Als gij een boezen droom hebt, een droom die ongeluk voerspelt, dan moet gij het in den vroegen morgen den *nanten* fluisterend mededeelen en dan zal de droom nooit bewaarheid worden. Er zijn twee verscheidenheden van deze sierlijke plant, een die roode, en een die witte bessen draagt. De laatste is zeldzaam. Beide soorten groeien in mijn tuin. De gewone variëteit is dicht bij de veranda geplaatst (wellicht voor het gemak van de droomers); de andere staat in een klein bloembed in het midden van den tuin, in gezelschap van een kleinen citroenenboom. De fijnste citroenenboom wordt genoemd *Buddha's vingers* (*Citrus sarkodactylis*), wegens den wonderlijken vorm van zijne geurige vruchten. In de nabijheid staat een soort van laurier, met spitse bladeren, glimmend als brons; hij wordt door de Japannezen *Yuzuru-ka* (*Daphniphyllum macropodium*) genoemd en is bijna zoo algemeen in de tuinen der oude *samurai*-huizen als de *tegashiwa* zelf. Men houdt hem voor een heilspellenden boom, omdat niet een zijner oude bladeren ooit afvalt vóór er een nieuw, dat er achter groeit, behoorlijk ontwikkeld is. Aldus symboliseert de *Yuzuru-ka* de hoop, dat de vader niet sterven zal, voor zijn zoon een krachtige man geworden is, in staat hem als het hoofd der familie te vervangen. Daarom worden op elken Nieuwjaarsdag de bladen

Foto C. Steenbergh.

HET HUIS TE WERVE. STUDEERKAMER.

van de *Yuzuri-ka*, vermengd met varenstengels, gehecht aan de *shimenawa*, om opgehangen te worden vóór elk huis in *Izumo*.

V.

De boomen hebben, als de heesters, hunne curieuse poëzie en legenden. Evenals de steenen, heeft elke boom zijn eigen landschaps-naam, in verband met zijn plaats en doel in den aanleg. Vormen rotsen en steenen het geraamte van het tuinontwerp, zoo vormen pijnboomen het raamwerk van de gebladerte-teekening. Zij vormen de ruggraat van het geheel. In dezen tuin zijn vijf pijnboomen — geen in fantastische vormen verwrongen dennen, doch boomen, wonderbaar schilderachtig gemaakt door langdurige en onvermoeide zorg en wel-overlegd snoeien. Het doel van den tuinier is geweest, hun natuurlijke neiging tot forsche lijn en massa-groeping van gebladerte tot den hoogst mogelijken graad te ontwikkelen — dat naaldachtige, somber-groene gebladerte, hetwelk de Japansche kunst niet moede wordt na te bootsen in metalen inlegwerk of goud lak. De den is een symbolische boom in dit land van symbolisme. Altijd groen, is hij het zinnebeeld zoowel van onweerstaanbaar volhardend als van krachtigen ouderdom; en zijn naaldvormige bladeren heeten de macht te bezitten tot het verdrijven van demonen. ☼ Er zijn twee *sakuranoki*, Japansche kersenboomen (*Cerasus pseudo-cerasus*), die boomen, welker bloesems, zooals professor Chamberlain zoo terecht opmerkt, zijn „buiten vergelijking schooner dan iets, dat Europa vertoonen kan.” Vele verscheidenheden worden gekweekt en bemind; die in mijn tuin dragen bloesems van het teerste rozerood, als blozend wit. Als in de lente de boomen bloeien, is het alsof de lichtste wolkenmassa's, zacht gekleurd door de ondergaande zon, uit het hooge uitspansel neergedaald zijn en zich om de takken gewikkeld hebben. Deze vergelijking is geen dichterlijke overdrijving; ook is zij niet oorspronkelijk; het is een oude Japansche beschrijving van het wonderbaarlijkste bloemenvertoon, dat de natuur in staats is te maken. De lezer, die nooit een kersenboom zag bloeien in Japan, kan zich onmogelijk een denkbeeld vormen van de schoonheid van het schouwspel. Er zijn geen groene bladeren, die komen later; er is slechts een glorieuze uitbarsting van bloemen, die takken en twijgen omsluisen in een teederen nevel; en de grond onder iederen boom is diep bedekt en onzichtbaar door de gevallen bloemblaadjes, als ware het een laag sneeuw. ☼ Doch dat zijn gekweekte kersenboomen. Er zijn andere, die hunne bladeren vertoonen vóór hunne bloesems, zooals de *yamarakura*, of berg-kers. Deze heeft echter óók zijn poëzie van schoonheid en symbolisme. Zoo zong *Motowari*, de groote *Shinto*-schrijver en dichter: „Als iemand u zou vragen omtrent het hart van een echten Japannees, wijs op de bloesem van de wilde kers, glanzend in de zon.” ☼ Gekweekt of niet gekweekt, zijn de Japansche kersenboomen zinnebeelden. Geplant in de oude *samurai-tuinen*, werden zij niet bemind om hunne schoonheid alleen. Hunne vlekkelooze bloesems werden beschouwd als symbolen van de fijngevoeligheid en het leven zonder blaam, behoorende tot de hooge hoffelijkheid en het echte ridderschap. „Zooals de kersbloesem de eerste is onder de bloemen,” zegt een oud spreekwoord, „zoo moet de krijgsman de eerste onder de mannen zijn.” ☼ Overschaduwend het westelijke einde van dezen tuin en zijn gladde donkere takken uitstekend boven het dak van de veranda, staat een superbe *umenoeki* (Japansche pruimenboom), zeer oud en ongetwijfeld oorspronkelijk hier geplaatst, als in andere tuinen, ter wille van het gezicht op zijn bloei. Het bloeien van de *umenoeki* (er zijn drie hoofd-verscheidenheden, een die roode, een die wit-en-rose en een die zuiver witte bloemen draagt), die zeer vroeg in de lente, is weinig minder verwonderlijk dan dat van den kersenboom, die niet vóór een maand later bloeit; en het bloeien van beiden wordt gevierd door volksfeesten. Deze, ofschoon de beroemdste, zijn volstrekt niet de eenige zóó geliefde bloemen. De wistaria (blauwe regen), de convolvulus (waarschijnlijk wordt bedoeld de Chinesche Winde, *Convolvulus pubescens* H. P.), de pioen, vormen, elk op zijn tijd, een vertoon van bloemen, schoon genoeg om geheele bevolkingen uit de steden te trekken, naar buiten, om er van te genieten. In *Izumo* is vooral de bloei van de pioen wonderbaarlijk. De beroemdste plaats voor dit schouwspel is het eilandje *Dai-konshima*, in de groote *Naka-umi*-kreek, ongeveer een uur zeilen van *Matsue*. In Mei vlamt het gehele eiland carmozijn van de pioenen; en zelfs de jongens en meisjes der openbare scholen krijgen vrij-af, opdat zij den aanblik kunnen genieten. ☼ Ofschoon de pruimebloesem zeker de schoonheid van de *sakura-no-hana* evenaardt, vergelijken de Japanneezen de schoonheid der vrouw — lichamelijke schoonheid — bij de kersbloesem. Doch vrouwelijke deugd en zachtheid daarentegen, worden vergeleken met de *ume-no-hana*, nooit met de kersbloesem. Het is een groote fout, te beweren, zooals sommige schrijvers gedaan hebben, dat de Japanneezen er nooit aan denken een vrouw bij boomen en bloemen te vergelijken. Voor gratie wordt een meisje vergeleken bij een slanke wilg; voor jeugdige bekoorlijkheid bij den kersboom-in-bloei; voor goedheid des harten bij den bloeienden pruimeboom. Neen, de oude Japansche dichters hebben de vrouw vergeleken bij alle schoone zaken. Zij hebben zelfs bij de bloemen vergelijkingen gezocht voor hare verschillende standen, voor hare bewegingen. Zelfs de namen van de nederigste boerenmeisjes zijn dikwijls die van schoone boomen of bloemen, voorafgegaan door het distinctief *O*: *O-Matsu* (de den), *O-Také* (de bamboes), *O-ume* (de pruimeboom), *O-Hana* (de bloesem), *O-Iné* (de jonge rijst-aar), om niet te spreken van beroeps-bloemennamen van dansmeisjes en van *Joro*. Er is met veel nadruk betoogd, dat de oorsprong van het geven van zekere boomen-namen aan meisjes meer gezocht moet worden in het volksgeloof in den boom als een zinnebeeld van lang leven, of geluk, of welvaart, dan in eenig volksbegrip van de schoonheid van den boomzelve. Doch hoe dit moge zijn: spreekwoord, gedicht, lied en volkstaal leveren heden ten dage overvloedig bewijs, dat de Japansche vergelijking van vrouwen met boomen en bloemen niet staat beneden de onze in aesthetisch sentiment. (Wordt vervolgd).

ROOS „MODESTY” (MC. GRADY, 1917).
KNOP ROOMKLEURIG MET ROSE STREPEN,
BLOEM, VERSCHIJNEND OP STERKE STELEN,
OVERGAAND IN ROOMKLEURIG. DE PLANT
GROEIT STERK EN AANHOUDEND TOT LAAT
IN DEN HERFST.

Uit de rozenkwekerij van G. A. H. Buisman & Zonen, Heerde.

Ontvangen boeken, enz.

Van de uitgevers C. M. B. Dixon & Co., ontvingen wij „Spoken” door Marie Wuytiers, geïllustr. door de schrijfster.

De kring Bloemist Hoveniers uit de Groep Bloemisterij van den Nederlandschen Tuinbouwraad zendt ons een werkje „Steeds bloemen in den hof”, dat door bemiddeling van de leden van dezen kring gratis aan den liefhebber-particulier zal worden verstrekt.

Van de N. V. Hommo ten Have's Zaaideelt en Zaaidehandel te Scheemda ontvingen wij haar prijscourant 1923.

De Nederlandsche fabriek van Gouden en Zilveren Werken van J. A. A. Gerritsen te Zeist, deed ons een medaille toekomen, in den handel gebracht in verband met het 25-jarig Regeeringsjubileum van H. M. de Koningin; de medallé's werden vervaardigd door Tjipke Visser.